QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Neville Camilleri
B.A., M.A. (Fin. Serv.), LL.D., Dip. Trib. Eccles. Melit.

Appell Numru 477/2022/1

Il-Pulizija

vs.

Danny David Doneo

Illum 22 ta' Ġunju 2023

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-appellat **Danny David Doneo**, detentur tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 119886(M), akkużat quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) talli f'Awwissu tas-sena 2002 u fil-jiem, ġimgħat, xhur u snin ta' qabel ġewwa dawn il-Gżejjer:

1. iffalsifika xi atti li kien hemm fihom ordni jew deċiżjoni tal-Gvern ta' Malta, digriet jew ordni ta' xi Qorti, Imħallef, Maġistrat jew uffiċjal pubbliku, illi bihom tiġi ordnata jew mitmuma obbligazzjoni, inkella mogħti jew miċħud xi jedd lil

xi ħadd, inkella li bihom xi persuna tiġi meħlusa jew ikkundannata fuq akkuża kriminali u xjentement għamel użu minn dawn l-atti, deċiżjonijiet, digrieti jew ordnijiet iffalsifikati u dan bi ksur ta' Artikolu 170(1)(2) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

2. sabiex jikseb xi vantaġġ jew benefiċċju għalih innifsu jew għal ħaddieħor, f'xi dokument maħsub għal xi awtorita' pubblika, xjentement għamel dikjarazzjoni jew stqarrija falza, jew ta tagħrif falz u dan bi ksur ta' Artikolu 188(1) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

3. b'wieħed mill-mezzi msemmijin fl-Artikolu 179, għamel falsifikazzjoni fi skrittura privata li tkun tista' tagħmel ħsara lil xi persuna jew iġġib utli, u xjentement għamel użu minnha u dan bi ksur ta' Artikolu 187(1)(2) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

4. nhar is-27 ta' Settembru 2002, f'dawn il-Gżejjer filwaqt li kien iseħħ żwieġ leġittimu ma' Felicity Doneo neé Grech, għamel żwieġ ieħor ma' Clara Vella u dan bi ksur ta' Artikolu 196 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

5. nhar l-14 ta' April 2016, ġewwa l-bini tal-Qrati tal-Ġustizzja, ħalef falz quddiem Imħallef, Maġistrat jew quddiem uffiċjal ieħor li jkollu s-setgħa b'liġi li jagħti ġurament, u ċioè quddiem il-Maġistrat Dr. C. Stafrace Zammit LL.D. u dan bi ksur ta' Artikoli 108 u 109 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali mingħajr il-ġurnata msemmija u bix-xahar ta' Ottubru u s-sena 2022 indikati fejn il-Qorti, wara li rat Artikoli 108, 109, 170(1)(2), 187(1)(2), 188(1) u 196 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, filwaqt li lliberat lill-imputat mill-ewwel (1), mit-tieni (2), mit-tielet (3) u mir-raba' (4) imputazzjoni, sabitu ħati tal-ħames (5) imputazzjoni u kkundannatu għal piena ta' erba' (4) xhur priġunerija li b'applikazzjoni ta' Artikolu 28A tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta ġew sospiżi għal perjodu ta' tmintax (18) il-

xahar minn dakinhar tas-sentenza. A tenur ta' Artikolu 28A(4) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, l-Ewwel Qorti spjegat lill-ħati bi kliem ċar ir-responsabilita' tiegħu taħt Artikolu 28B tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta jekk matul il-perjodu operattiv tas-sentenza huwa jikkommetti reat li għalih hemm piena ta' priġunerija. *Ai termini* ta' Artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta, l-Ewwel Qorti ordnat li l-ħati Danny David Doneo jħallas lir-Reġistratur tal-Qorti l-ispejjeż tal-esperti maħtura fl-inkjesta fis-somma komplessiva ta' elf, mija u disgħa u tletin Euro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€1,139.87) u ċioè l-ispejjeż tar-rapport ta' l-espert Joseph Mallia maħtur fil-mori tal-inkjesta *in genere* dwar l-istess akkadut. L-Ewwel Qorti ordnat li kopja tas-sentenza tiġi kkomunikata lir-Reġistratur tal-Qorti.

Rat ir-Rikors tal-appellant Avukat Ġenerali ppreżentat fit-18 ta' Novembru 2022 fejn talab lil din l-Qorti sabiex: "***TIRRIFORMA** s-sentenza appellata billi: 1. **TIKKONFERMAHA** f'dik il-parti fejn sabet lill-appellat ħati tal-ħames imputazzjoni; 2. **TIKKONFERMAHA** f'dik il-parti fejn ma sabitx lill-appellat ħati tal-ewwel, it-tieni, it-tielet u r-raba' imputazzjoni; 3. **TIKKONFERMAHA** f'dik il-parti tal-piena ta' priġunerija ta' erba' (4) xhur sospiżi għal perjodu ta' tmintax (18)-il xahar; 4. **TAPPLIKA L-PIENA TAL-INTERDIZZJONI** fil-konfront tal-appellat kif espressa fil-liġi."*

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Rat illi dan l-appell ġie assenjat lil din il-Qorti kif preseduta fid-9 ta' Jannar 2023 b'"Assenjazzjonijiet ta' Kawżi u Doveri" mogħti mis-S.T.O. Prim'Imħallef Mark Chetcuti.

Rat il-fedina penali aġġornata tal-appellat eżebita mill-Prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti.

Semgħet is-sottomissjonijiet finali bil-fomm tal-Avukat Ġenerali u rat li l-konsulent legali tal-appellat ma ppreżenta l-ebda Nota ta' Sottomissjonijiet kif mistieden jagħmel fis-seduta tal-11 ta' Mejju 2023.

Ikkunsidrat

Illi din hija sentenza dwar appell imressaq mill-appellant Avukat Ġenerali wara sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti.

Illi fir-Rikors tal-appell tiegħu l-Avukat Ġenerali jilmenta li l-Ewwel Qorti naqset milli tapplika l-piena ta' interdizzjoni konġuntivament mal-piena ta' priġunerija t-terminu ta' liema kien sospiż. Jisħaq li l-appellat instab ħati talli ħalef il-falz quddiem Imħallef, Maġistrat jew quddiem uffiċjal ieħor li jkollu s-setgħa b'liġi li jagħti ġurament liema reat jgħid huwa kkontemplat f'Artikolu 108 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. Jagħmel riferenza għal Artikolu 109 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta u jargumenta li oltre l-piena ta' priġunerija nflitta mill-Ewwel Qorti, il-konsegwenza ta' sejbien ta' ħtija tar-reat imsemmi hija l-piena ta' interdizzjoni ġenerali kif ukoll l-interdizzjoni milli l-appellat iservi bħala xhud, ħlief quddiem il-Qrati tal-Ġustizzja, u bħala perit, f'kull każ li jkun, għal żmien minn ħames snin sa għaxar snin.

Illi qabel din il-Qorti tipproċedi ulterjorment ikun opportun li jiġi nnutat li s-sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti ma għandhiex fuqha l-ġurnata li fiha suppost ingħatat b'dan illi jiġi speċifikat li filwaqt li x-xahar u s-sena huma ndikati, il-ġurnata m'hijiex. Għal kull buon fini jiġi rilevat li hemm imniżżel hekk:

"Illum il-   ta' Ottubru, 2022".

Din il-Qorti qed tirrileva dan *ex officio* minħabba dak li ser jissemma hawn taħt.

Illi l-ġurisprudenza tgħallem li mhux kull irregolarita' jew impreċiżjoni li jista' jkun hemm fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati twassal għan-nullita' tagħha. Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta jistabbilixxi r-rekwiżiti ta' sentenza valida. Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta jgħid hekk:

> "Il-Qorti, meta tagħti s-sentenza kontra l-imputat, għandha tgħid il-fatti li tagħhom dan ikun ġie misjub

ħati, tagħti l-piena u ssemmi l-artikolu ta' dan il-Kodiċi jew ta' kull liġi oħra li tkun tikkontempla r-reat."

Illi għandu jingħad li n-nuqqas ta' osservanza ta' wieħed jew iktar mir-rekwiżiti msemmija f'Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta jwassal għal nuqqas ta' ħtieġa formali essenzjali li timpinġi fuq is-sentenza u l-alidita' tagħha. F'diversi sentenzi[1] mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta ngħad kif l-elementi msemmija f'Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta huma meqjusa *ad validitatem* u jridu jiġu osservati skrupolożament. Din l-iskrupolożita' fl-osservanza ta' dawn ir-rekwiżiti mhix sempliċi formaliżmu iżda hija bbażata fuq il-ħtieġa li s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati tkun ċara u ma toħloq l-ebda inċertezza f'moħħ l-imputat għal dak li jirrigwarda d-dikjarazzjoni ta' ħtija fil-konfront tiegħu.

Illi b'daqshekk ma jfissirx li s-sentenzi tal-Qorti tal-Maġistrati jridu jkunu eżenti minn kull forma ta' żball jew ineżattezza, anke jekk tkun relattivament żgħira jew minuri. Spiss jiġri li s-sentenzi tal-Qorti tal-Maġistrati jkun fihom ineżattezzi li pero' mhux neċessarjament iwaslu għan-nullita' tas-sentenza.

Illi għandu jingħad li n-nuqqas ta' indikazzjoni preċiża tad-data fuq sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati mhix waħda minn dawk ir-rekwiżiti li jinsabu mniżlin f'Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. Iżda dan in-nuqqas ġie interpretat mill-ġurisprudenza bħala nuqqas ta' dettall indispensabbli għall-validita' ta' dik is-sentenza. <u>Id-data tas-sentenza mhix formaliżmu żejjed iżda parti essenzjali mis-sustanza tas-sentenza in kwantu tipprovdi ċertezza dwar iż-żmien tal-ġudizzju. Huwa rekwiżit tant ovvju kwantu jassigura r-retta amministrazzjoni tal-ġustizzja minħabba li minbarra li jiċċirkoskrivi l-parametri temporali perentorji tad-dritt tal-appell tal-partijiet minn dak il-ġudizzju,</u>

[1] Ara **Il-Pulizija vs. Joseph Farrugia** (28 ta' Mejju 1987), **Il-Pulizija vs. Anthony Zahra** (26 ta' Mejju 1994), **Il-Pulizija vs. Joseph Muscat** (10 ta' Ġunju 1994), **Il-Pulizija vs. Stephen Bonsfield** (Numru 327/2005 – 27 ta' April 2006), **Il-Pulizija vs. Robert Farrugia** (Numru 357/2014 – 19 ta' Novembru 2015), **Il-Pulizija vs. Philip Zahra** (Numru 348/2015 – 28 ta' Settembru 2017), **Il-Pulizija vs. Nutar Peter sive Pierre Falzon** (Numru 384/2018 – 17 ta' Jannar 2019).

jistabbilixxi wkoll il-punt tat-tluq minn meta ċerti konsegwenzi tas-sejbien ta' ħtija jistgħu jibdew jiskattaw.

Illi huwa minnu li n-nuqqas ta' ħarsien tad-dispożizzjonijiet ta' Artikolu 382 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta jikkontemplaw il-piena tan-nullita' tas-sentenza b'mod tassattiv biss f'każ fejn tingħata sentenza kontra l-imputat. Iżda r-rekwiżit tad-data fuq sentenza penali hija rekwiżit tant ovvju daqskemm indispensabbli li n-nuqqas ta' indikazzjoni preċiża tagħha fuq is-sentenza nnifisha huwa meqjus mill-ġurisprudenza bħala nuqqas ta' tħaris ta' regola t'ordni pubbliku li jwassal anki għan-nullita' tas-sentenza sollevabbli *ex officio*. Dan huwa riskontrabbli f'sentenzi ta' din il-Qorti diversament preseduta f'kawżi, fejn kienet tirriżulta diskrepanza bejn id-data mniżżla fil-kopja formali tas-sentenza mogħtija u dik id-data mniżżla fl-atti proċesswali, fosthom fil-kawżi **Il-Pulizija vs. Peter Axisa** (Numru 556/2015) deċiża fit-30 ta' Novembru 2017, **Il-Pulizija vs. Joseph Mifsud** (Numru 160/2019) deċiża fit-3 ta' Diċembru 2019 u **Il-Pulizija vs. George Gatt** (Numru 260/2017) deċiża fil-25 ta' Ġunju 2020.

Illi din il-Qorti tagħmel riferenza għas-sentenza mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta fit-8 ta' Lulju 2022 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Justin Mallia** (Numru 43/2022) fejn ingħad hekk:

> "Illi din il-kawża titratta dwar l-eċċezzjoni sollevata mid-difiża li s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali hija nulla u dan għaliex għandha żewġ dati reġistrati. Hemm id-data tat-13 ta' Jannar 2022 li tidher fuq il-kopja tas-sentenza esebita mid-difiża fuq il-parti warrani tagħha qabel il-firma tal-Maġistrat u fil-parti ta' quddiem taħt isem il-Maġistrat hemm indikat data differenti u ċioè nhar il-31 ta' Jannar 2022.
>
> Jidher ukoll li fil-kopja li hemm esebita l-Qorti li ġiet esebita flimkien mal-proċess meta ġie ntavolat ukoll hemm żewġ dati, hemm id-data tat-13 ta' Jannar, 2022 fuq il-parti ta' wara u tispjega li tali data saret bħala

korrezzjoni wara li d-Deputat Reġistratur tal-Qorti Lorianne Spiteri ndunat b'dan l-iżball.

Għalhekk dak li qed jistqarr l-Avukat difensur Dr. Franco Debono u ċioè li hemm żewġ dati fuq l-istess sentenza huwa minnu minn eżami ta' l-istess sentenza.

Din il-Qorti semgħet lill-Uffiċjal tal-Qorti nhar it-30 ta' Ġunju 2022 Lorianne Spiteri u din spjegat li in effetti hija tokkupa l-kariga ta' Deputat Reġistratur fil-Qorti tal-Maġistrati li tippresjedi l-Maġistrat Dr. Nadine Lia. Murija s-sentenza esebita fl-atti *a fol.* 79 *et seq.* tgħid li kienet hi li għamlet il-korrezzjoni fuq il-parti ta' wara din is-sentenza u ċioè li hi bidlet id-data mit-13 ta' Jannar għall-31 ta' Jannar 2022 u dan wara li għarfet il-firma tagħha.

Mistoqsija jekk għamlitx din il-korrezzjoni qabel ma ngħatat is-sentenza jew wara tgħid li ma tiftakarx. Mistoqsija jekk fil-fatt kienitx anke saħansitra rreġistrat din is-sentenza fil-*LECAM system* b'żewġ dati tgħid li jista' jkun. Mistoqsija jekk il-korrezzjoni saritx wara li kien induna biha l-avukat difensur tal-akkużat, tgħid li setgħa kien il-każ u għalhekk li tali korrezzjoni saret wara li kien ġie ntavolat dan l-appell. Tghid li qatt ma saret korrezzjoni fil-kompjuter fejn kienet *'saved'* is-sentenza.

Fil-kawża **Il-Pulizija vs. Aryna Zrakava** deċiża nhar l-10 ta' Diċembru 2019 din il-Qorti stqarret li hija s-sentenza fil-forma stampata, li tkun tinsab fil-proċess, u debitament iffirmata mill-Maġistrat li jkun pronunzjaha, li għandha tkun ritenuta dik li toħloq stat fil-konfront ta' terzi filwaqt li dak li wieħed isib miktub mill-Maġistrat fuq il-komparixxi jew fuq dokument ieħor għandhom jiġu ritenuti bħala li huma l-appunti tal-Maġistrat li jkun niżżel matul id-dibattitu tal-kawża u dawn ma jistgħux

> jitqiesu li jiffurmaw is-sentenza vera u proprja tal-Qorti tal-Maġistrati.
>
> Illi din il-Qorti tagħmel referenza għal sentenza mogħtija minn din il-Qorti **Il-Pulizija vs. Joseph Mifsud**[2] fejn għamlet referenza għal sentenza oħra mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Peter Axisa**[3] fejn il-fatti tal-każ kienu kon simili fis-sens li dik il-Qorti osservat illi s-sentenza appellata ġġib id-data tal-10 ta' Diċembru, 2016 meta l-atti jindikaw illi f'dik id-data l-atti kienu ilhom konklużi sa mill-10 ta' Diċembru 2015 u f'dik il-kawża fejn kien hemm data ħażina fis-sentenza l-Qorti għaddiet biex tilqa' l-aggravju ta' nullita' u annullat is-sentenza mogħtija.
>
> Illi fil-każ odjern kif onestament xehdet Lorianne Spiteri ma jirriżultax jekk il-korrezzjoni saret qabel ma ngħatat is-sentenza jew wara li ngħatat. Anzi *siccome* s-sinjorina Spiteri qalet li fil-komjuter is-sentenza għadha *saved* b'żewġ dati il-probabilita' hi li l-korrezzjoni fuq is-sentenza esebita f'dawn l-atti saret wara li ġie ntavolat ir-Rikors ta' l-appell ta' Dr. Franco Debono.
>
> Illi a bażi ta' dan l-insenjament din il-Qorti ser ikollha tiddikjara din is-sentenza ukoll nulla u bla effett stante li hija karenti minn dettall indispensabbli għall-validita' tagħha."

Illi din il-Qorti tagħmel riferenza wkoll għas-sentenza mogħtija minn din il-Qorti diversament preseduta fit-23 ta' Marzu 2023 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Joseph Pullicino** (Numru 249/2022) fejn ingħad hekk:

> "11. Mill-atti proċesswali jirriżulta li s-sentenza stampata mir-Reġistratur ġiet iffirmata mhux biss minnha iżda

[2] Deċiża mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar it-3 ta' Diċembru 2019.
[3] Deċiża mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar it-30 ta' Novembru 2017.

wkoll mill-Maġistrati. Din allura hija l-kopja uffiċjali li tikkostitwixxi stat fil-konfront ta' terz. Ġara f'dan il-każ li d-data ta' din is-sentenza hija indikata li ngħatat fit-3 ta' Mejju 2022. Iżda hemm ukoll il-verbal tas-seduta datat 18 ta' Mejju 2022 fih ukoll imniżżel notamenti li jindikaw dak li l-Maġistrat riedet li tkun il-parti dispożittiva tas-sentenza. Iżda, kif intwera iżjed il-fuq, dan il-verbal ma jistax jitqiesx bħala sostitut għall-kopja uffiċjali tas-sentenza li tinsab f'paġna 90 u l-anqas jista' jagħmel tajjeb għan-nuqqasijiet tagħha. B'dan il-mod allura ċ-ċertezza tal-Ġudikat ġie mxejjen in kwantu l-verbal jgħid li d-deċiżjoni ttieħdet fit-18 ta' Mejju 2022 mentri l-kopja uffiċjali tas-sentenza tgħid li din ingħatat fit-3 ta' Mejju 2022. Din id-diskrepanza sfortunata, għalkemm hija probabbilment frott ta' żball fit-tipa, mhix meqjusa mill-ġurisprudenza bħala żball sanabbli meta jkun sar fid-data ta' meta ġie pronunzjata s-sentenza. Għalhekk l-ewwel aggravju tal-Avukat Ġenerali jimmerita li jiġi milqugħ."

Illi minkejja li dak li ngħad fis-sentenzi hawn fuq ikkwotati ma kienx identiku eżatt għall-każ li għandha quddiemha din il-Qorti, din il-Qorti tinnota li n-nuqqas li tiġi msemmija l-ġurnata ta' meta suppost ingħatat is-sentenza appellata fuq l-istess sentenza msemmija jwassalha sabiex tabbraċċja l-insenjamenti hawn fuq ikkwotati u b'hekk għall-istess raġunijiet hawn fuq imsemmija ser tannulla s-sentenza appellata. Għal kull buon fini din il-Qorti tinnota li jkun opportun li jiġi preċiżat li s-sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti mhijiex qed tiġi annullata minħabba li fuqha m'hemmx imniżżel jekk il-ġurnata kinitx it-Tnejn, it-Tlieta eċċ pero' għax ma kienx hemm fuqha l-ġurnata msemmija *per se*. In-nuqqas tal-Ewwel Qorti li tniżżel biss "Illum il- ta' Ottubru, 2022" u ma tniżżilx il-ġurnata meta ngħatat is-sentenza appellata fl-istess sentenza ma jista' qatt jitqies bħala *lapsus calami vel computeri*. Meħud in konsiderazzjoni dak kollu li ngħad hawn fuq, m'hemmx bżonn li din il-Qorti tagħmel konsiderazzjonijiet dwar ir-Rikors tal-appell tal-appellant Avukat Ġenerali.

Illi din il-Qorti terġa' tagħmel riferenza għas-sentenzi fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Justin Mallia** u **Il-Pulizija vs. Joseph Pullicino** msemmija aktar 'il fuq f'din is-sentenza u bħalhom ser tibgħat l-atti proċesswali lill-Ewwel Qorti sabiex l-appellat ma jiġix ipprivat mill-benefiċċju tad-*doppio esame* b'dan illi jiġi speċifikat li din il-Qorti mhijiex qed tannulla l-proċeduri kollha li saru quddiem l-Ewwel Qorti pero' l-appellat irid jitpoġġa mill-ġdid fil-pożizzjoni li kien immedjatament qabel ma ġiet ippronunzjata s-sentenza appellata.

Decide

Għal dawn il-motivi, il-Qorti qegħda *ex officio* tirrevoka s-sentenza appellata u, biex ma tipprivax lill-partijiet mill-benefiċċju tad-*doppio esame*, qed tirrinvija l-atti lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabiex l-appellat jerġa' jitpoġġa fil-pożizzjoni li kien immedjatament qabel ma ġiet pronunzjata s-sentenza appellata u biex terġa' tingħata sentenza mill-ġdid skont il-liġi.

Onor. Dr. Neville Camilleri
Imħallef

Alexia Attard
Deputat Reġistratur